

АКО И ТИ САКАШ КНИГИ...
ИЗДАВАЧКА КУЌА САКАМ КНИГИ

www.sakamknigi.mk

На светот има толку многу книги, а толку малку време...

Строго избрани одлични наслови за сите кои сакаат книги со уникатни приказни достојни за нивното време...

Наслов на оригиналот

Fall from India Place
© Samantha Young, 2014

Copyright © за македонското издание
Издавачка куќа Сакам книги, 2017

Издавач Издавачка куќа Сакам Книги
Преведувач Ивана Шутиноска
Лектор Марија Иванова

Главен уредник Ивана Спасев
Компјутерска обработка Деана Николовска
Дизајн на корица Диме Спасев

Печатење Графостил - Скопје, 2017
Тираж 1000 примероци

**Ова издание е финансирано и поддржано од
Министерство за култура на Република Македонија**

Улица Индија

Саманта Јанг

АКО И ТИ САКАШ КНИГИ...

За Кејт и Шанин.

И за господин Нил Инс.

Вие сте најдобрите учители што сум ги имала.

Вие сте ми инспирација. Вие сте инспирација за Хана.

Запамети ја вечерва бидејќи е почеток на вечноста.

Припишано на Данте Алигиери

Единбург, октомври

Кога зачекорив по калдрмисаните улици на Единбург, одејќи кон мојата прва работа како наставничка, си ветив самата себеси дека ќе бидам наставничка која ќе направи сè што е потребно за да допре до своите ученици. Сега сфаќам дека одржувањето на моето ветување значеше да се посрамотам пред нив со мојата неверојатна неспособност за цртање.

Ги тргнав моите лошо нацртани илустрации од проекторот и ги заменив со две реченици.

Набрзина погледнав кон малата група од шест возрастни луѓе, на возраст од дваесет и четири до педесет и две години, кои подмолно се смешкаа. „Иако не сакам да ве лишам од мојата уметничка генијалност, ќе биде подобро да ги тргнам листовиве“.

Порша, мојата педесет и две годишна ученичка, која секогаш беше добро расположена, ми се насмевна за да ја разбие напнатата атмосфера во малата училница, додека Данкан, триесет и три годишниот механичар, почна да мрмори. Останатите четири ученици продолжија по

малку исплашено и со ококорени очи да зјапаат во мене, како сè што реков и направив да беше некаков тест.

„Сега кога ги научивте овие чести зборови и се надевам дека ги поврзавте со моите ужасно нацртани илустрации, сакам да размислите како би ги вклопиле во обична реченица. Во останатиов дел од часот сакам по десет пати да ги напишете следниве две реченици“. Ја гледав Лорејн, мојата многу загрижена, но остроумна дваесет и четири годишна ученичка како ја гризе усната и затреперив од помислата што може да ѝ направи на споменатата усна откако ќе им ја зададам следната задача. Продолжив. „Овде имам по два мали бележника за секој од вас. Во едниот има чести зборови, а во другиот реченици кои целосно се состојат од чести зборови. Сакам да изберете десет реченици, да ги напишете по десет пати и да ги донесете следната недела“.

Лорејн пребледе, а мене градите веднаш ми се стегнаа од сочувство кон неа. Таа беше добар пример за тоа зошто одлучив да волонтирам како наставник на курс за описменување на возрасни во локалниот општински центар. Некои луѓе, како мојата пријателка, Сузан, мислеа дека сум луда што прифаќам волонтерска работа за време на приправничкиот стаж од една година како наставник по англиски јазик во средното училиште. А можеби и бев. Работната норма ми беше преоптоварена. Меѓутоа, предавав на курсот за возрасни заедно со уште еден волонтер и тоа само една вечер неделно – и тоа беше нешто што навистина придонесуваше да чувствувам дека правам добро дело. Понекогаш беше тешко да се види моето влијание врз учениците во средното училиште и знаев дека ме чекаат многу денови во кои ќе мислам дека не сум оставила добар впечаток. Меѓутоа, волонтирањето ме исполнуваше со чувство на задоволство. Возрасните луѓе на кои им предавав главно беа невработени, со исклучок на Порша и Данкан. Работодавецот на Данкан го натерал да си го подобри читањето и пишувањето. Порша на некој начин успеала да го помине животот со основно познавање од литературата и математиката (сè додека еден ден не

одлучила дека сака да научи повеќе), но на другите им беше тешко да најдат работа поради недостатокот на јазични и комуникациски вештини.

Знаев дека писменоста сè уште е голем проблем во нашата држава, но бидејќи потекнувам од образовано семејство, а згора на сè сум голем љубител на книгите, никогаш не сум била засегната од тој проблем. Сè до минатата година.

Имаше еден момент за време на мојата наставничка пракса што секогаш ќе го паметам: разговарав со таткото на еден ученик кој беше многу потресен кога го замолив да ја погледне домашната работа на неговото дете. Му се појави пот на челото кога со треперлив глас призна дека не може да ја прочита. Потоа, кога го замолив да го потпише документот со кој ќе дозволи неговата ќерка да оди со класот на проекцијата на „Дванаесеттата нок“ во киното, неговата рака почна да се тресе кога прочкрта на линијата за потпис.

Очигледниот страв и понижување во неговиот израз на лицето кој се должеше на неговата неписменост, емотивно многу ме погоди. Можев да ја почувствувам топлината на солзите во моите очи за него. Возрасен маж да се чувствува слабо и беспомошно поради буквите на листот? Не сакав да бидам сведок на неговата мака и подоцна истата вечер, почнав да барам локални курсеви за описменување. Почнав да пребарувам и по еден месец центарот Св. Стефан, мојот локален општински центар ме контактираше бидејќи изгубиле еден од нивните наставници волонтери.

Занемарувајќи го фактот што малата група со сомнеж гледаше кон фактот што нивната наставничка е помлада од нив, чувствував дека навистина правам нешто корисно.

„Хана, твојата глава го крие зборот помеѓу ‘мие’ и ‘ладно’, зајадливо рече Данкан.

„Сакаш на љубезен начин да ми кажеш дека имам голема глава?“ реков и се тргнав настрана за да можат да ја гледаат таблата.

Се насмевна. „Не, мислам дека има нормална големина. Имаш многу убава глава“.

„Фала ти. Самата ја пораснав“, реков самоуверено.

Загрофта на будалестата шега, но неговите очи беа исполнети со радост додека Порша гласно се смееше.

Смешкајќи се, погледот ми заскита кон главите наведнати кон тетратките и моливите што се движеа со различна брзина, од педантно бавно и занесено до вообичаено брзо пишување. Насмевката ми се изгуби од усните кога ја здогледав Лорејн. Постојано ја вртеше главата кон другите и со паника во очите ги гледаше како си ја сработуваат задачата.

Забележа дека ја гледам и се намурти, а потоа ја наведна главата кон својата тетратка.

Ја губев. Го чувствував тоа.

Кога им кажав дека часот заврши, отидов кон Лорејн пред да може да избега. „Можеш да останеш неколку минути?“

Се намурти и нервозно ги лизна усните. „Зошто?“

„Те молам“.

Не рече ништо, но не замина.

„Фала за вечерва, Хана!“ викна Порша, а гласот сигурно ѝ се слушна до ходникот. На часовите секогаш зборував малку погласно отколку што требаше бидејќи имав чувство дека Порша има мал проблем со слухот, но не сакаше да признае. Таа беше гламурозна жена, а тоа се должеше или на одличните гени или на неверојатните креми против стареење, и сите забележуваа дека се гордее со нејзиниот изглед. Признанието дека има проблем со писменоста беше едно, но признанието дека не слуша, би значело дека веќе е во одминати години, а јас се сомневав дека сака другите да мислат дека е постара отколку што се чувствува.

„Повели и другпат“, љубезно реков, се насмевнав и им мавнав со раката на другите кога ми се заблагодарија и заминаа.

Кога се свртев кон Лорејн, не се изненадив кога ги

прекрсти рацете на градите и остро ми рече, „Не гледам зошто треба да останам кога заврши глупавиот час“.

„Знаев дека ќе го речеш тоа“.

Ги преврте очите. „Да, сигурно. Нема врска“. Почна да оди кон вратата.

„Ако си одиш, ќе продолжиш да бидеш тоа што си сега. Никој нема да сака да те вработи“.

„Ќе бидам чистачка“.

„Тоа го сакаш?“

Лорејн почна да се вртка наоколу, а од очите како да почнаа да ѝ излегуваат искри кога рече: „Што? Таа работа не е доволно добра за тебе? А? Ти си премногу паметна за да бидеш чистачка? Погледни се. Што, по ѓаволите, знаеш ти за тешката работа и немањето пари? И јас треба да учам од тебе? Не верувам“.

Смирено погледнав во нејзината црна коса собрана во бушаво опавче, евтината шминка, евтините и неуредни панталони и тенката јакна за дожд што ја носеше над нив. На крај, ги погледнав излижаните чизми кои поминале многу тешки денови на нејзините стапала.

Лорејн беше само две години постара од мене, но во нејзините очи имаше некаква тежина што правеше да изгледа многу постаро. Не знаев ништо за нејзиниот живот, но знаев дека ме напаѓа бидејќи беше исплашена.

Којзнае? Можеби ме напаѓаше поради начинот на кој зборував, изгледав, се облекував и се држев. Образована бев. Имав самодоверба. Тоа беа две работи што таа не ги поседуваше. Понекогаш тоа е доволно за некој да не те сака. Да не бев јас погрешна личност за да ја учам Лорејн? Можеби. Но сè уште не бев подготвена да се откажам.

„Има многу видови на тешка работа, Лорејн“, тивко ѝ реков обидувајќи се да го одржам учтивиот тон на гласот во случај да не си помисли дека се однесувам вообразено. „Чистачите во средното училиште каде што работам се отепуваат од работа чистејќи по децата“. Се намуртив. „Не сакам ни да помислам на тоа што

треба да го чистат во машките тоалети. Но и јас се отепувам од работа учејќи ги истите деца – планови за часовите, купишта задачи што ми ги одземаат вечерите и викендите, трошам мои пари за материјали бидејќи училиштето никогаш нема доволно буџет и работам на организирањето на овие часови и бесплатно ги држам. Знам што значи напорно да се работи. Не е физички напорно како чистењето, но умствено исцрпува“.

Направив еден чекор кон неа. „Ти си навикната на тешка физичка работа, Лорејн. Овие работи“ – покажав кон таблата – „не прават да се чувствуваш пријатно. Го разбираам тоа. Но затоа сум јас овде. Овде сум да те научам да читаш и да пишуваш за да можеш да конкурираш за работа каква што сакаш, а и немаше да бидеш овде ако сакаше да бидеш чистачка. Иако, за да ја работиш и таа работа треба да знаеш да читаш и да пишуваш. Треба да пополнуваш формулари, да ги читаш листите на муштери...“

Забележав како ги собира усните и преминав на главното. „Не ти се допаѓам, во ред, не ми е гајле. Не мора да ти се допаѓам. Сакам да ме слушаш кога ќе ти речам дека не сум овде за да те посрамотам или да направам да се чувствуваш омаловажено. Овде сум за да те научам. Не мора да ти се допаѓам за да можам да те научам тоа што треба да те научам. Треба да се сакаш себеси доволно за да веруваш дека заслужуваш многу повеќе од животот“.

Меѓу нас завладеа тишина.

Се чинеше дека напнатоста од нејзините раменици почнуваше полека да се губи.

„Можеш да го направиш тоа?“ ја прашав очекувајќи го нејзиниот одговор.

Лорејн подголтна и кимна со главата.

„Значи ќе се видиме на следниот час?“

„Да“.

Воздивнав во себе и почувствував дека и мојата напнатост се изгуби. „Ако сакаш да повториме нешто или ако сакаш да те подучувам насамо, слободно кажи.“

Никој во групава не посакува да не успееш. Сите сте во иста ситуација. Те разбираат, иако мислиш дека јас не те разбираам“.

„Добро, добро, во ред“. Ги преврте очите, се сврте и замина. „Смири ги страстите“.

Да, понекогаш се чувствував како да сум на час во средното училиште. Се насмеивав, си ги прибрав работите и се упатив кон вратата. Кимнав со главата и ги исклучив светлата. Секогаш кога излегував од училиницата на крајот на работниот ден, сакав да чувствувам како да сум добила нешто заедно со луѓето што ги учам. За жал, понекогаш чувствував само стрес и исцрпеност.

Вечерва имав чувство како јас и Лорејн да победивме.

Бев добро расположена и одлучив да си посветам време себеси, им пратив порака на две другарки од факултет, Сузан и Михаела и се договорив следната вечер, во петок навечер, да излеземе на коктели.

Уште од моментот кога се најдовме, јасно беше како ден дека Сузан беше расположена за забава и сакаше да запознае некој тип со намера да се смува со него. Ги гледаше мажите како да сакаше да го одбере најдоброто парче месо на масата. Кога седнавме на масата во барот на Мостот Џорџ IV, погледот ѝ застана на мене и се насмеива кога јас прснав да се смеам.

Михаела ги преврте очите гледајќи ја Сузан и полека се напи од пијалакот. Девојките ги запознав на Универзитетот во Единбург откако се преселив во Поллок Холс, а во втора година почнавме заедно да живееме во еден стан. Михаела отиде да живее со нејзиното момче, а јас и Сузан се преселивме во помал стан. По дипломирањето, почнавме да живееме одделно. Сузан има потекло од Абердин, но откако дипломираше, најде работа во голема фирма во градот. Добро заработуваше и можеше да си дозволи стан со една спална соба во Марчмонт. Јас пак, од друга страна, имав голема среќа. Мојата постара сестра, Ели и нејзиниот полубрат, Брејден, кого го сметав за постар брат, беа во добра финансиска состојба и како подарок за дипломирањето

микупијаубавстан со две спални соби на улицата Кларенс во Стокбриџ. Свесна бев дека станот се наоѓаше помеѓу куќата на моите родители на Св. Бернард Крешент на запад и куќата на Брејден и неговата жена, Џос и куќата на Ели и нејзиниот сопруг, Адам, на исток, на улиците Даблин и Шкотска. Сите беа на мало растојание од мојот стан.

Моето семејство беше премногу заштитнички настроено. Отсекогаш било такво. За жал, тоа значеше дека одвреме-навреме требаше да ги избегнувам нивните заштитнички инстинкти. Меѓутоа, станот беше сосема друга работа. Тоа беше неверојатен, егзотичен подарок за дипломирање – подарок што никогаш немаше да си го дозволам со мојата наставничка плата. Бев воодушевена и вечно благодарна. Да бидам искрена, бев среќна што беше толку блиску до моето семејство. Имав многу внуци и внуци што ги сакав исто колку што ги сакав нивните родители.

„Виде некој што ти се допаѓа?“, ја прашав Сузан и го погледнав теренот. Имаше неколку згодни момци на шанкот.

„Секако дека виде“, зајадливо рече Михаела. „Сигурно досега најде барем петмина“.

Сузан се намурти. „Некои од нас не ја најдоа вистинската љубов на осумнаесет години. Некои од нас мора да бакнат многу жаби пред да го најдат принцот. И на некои од нас тоа не им пречи“.

Михаела и јас се насмеавме. Вистина беше дека Михаела излегуваше навечер со нас само за да останеме во контакт. Беше среќно верена со Колин, шкотски студент во којшто се вљуби во прва година на факултет. Одлучи да не се враќа во нејзиниот роден град Шропшир во Англија, за да се запише на педагошкиот факултетот Мореј Хаус во Единбург заедно со мене. Исто како мене и таа сакаше да стане наставник по англиски јазик.

Моите две другарки не можеа да бидат поразлични. Сузан беше гласна, постојано флертуваше и докажано беше дека секогаш драматизираше за сè. Михаела беше

најтивка од сите три. Беше мила и верна и многу ѝ значеа нејзините нови ученици. Ако сакав да се забавувам и да не мислам на ништо, ќе ја викнев Сузан, но ако сакав само да разговарам со некого, ќе го кренев телефонот и ќе ѝ се јавев на Михаела.

„Како се децата?“, ме праша Михаела и знаев дека мисли на децата од семејството, а не за учениците.

„Добро се“.

„Доаѓаат нови“. Се насмевна таа.

„Уф, не знам како им успева“. Сузан ги крена рамениците. „Баш кога ќе си помислиш дека си ја научија лекцијата со првото“.

„Всушност, ова е прво дете на Џо“, реков знаејќи дека тоа нема да го промени мислењето на Сузан дека децата се лоши суштества со кои не сака да има никаква врска.

Џоана МекКејб беше мојата најдобра пријателка и покрај седумгодишната разлика меѓу нас. Кога Брејден ја запозна неговата сопруга Џос, таа во нашите животи ја донесе нејзината добра пријателка, Џо Вокер, а Џо наскоро ја сретна љубовта на нејзиниот живот, Камерон МекКејб. Веќе две години беа во брак, а Џо беше бремена со нивното прво дете.

Но таа не беше единствената бремена. Мојата сестра, Ели и нејзиниот сопруг, Адам го очекуваа второто дете. Веќе го имаа неодоливиот двегодишен син, Вилијам и сега се надеваа дека овој пат ќе ми подарат и внука.

„Луда е“. Сузан се намурти. „Но со кого зборувам јас. Наставнички. Дали личност со здрав разум би одлучила да стане наставник? Еј...“, очите ѝ се ококорија кога здогледа нешто преку моето рамо – „згоден е“.

Михаела и јас се погледнавме, а потоа се завртев за дискретно да го погледнам мажот што го привлече погледот на Сузан.

„Се впушти во акција!“ Михаела почна да се смешка, а јас го тргнав погледот од високиот тип со истакнати бицепси кој беше баш по мерка на Сузан, за да ја погледнам како поминува низ барот со претерано

зафрлање на нејзините тенки колкови. „Не знам како може секој втор викенд да биде со различен тип“.

Бројот на мажите со коишто спиеа Сузан беше двоцифрен. Но не можев да ѝ судам. Можеше да прави што сака само мораше да биде внимателна. Јас, од друга страна пак, бев сосема спротивна од неа. Не бев сексуално активна. Последниот и единствен пат кога се случи тоа, се изгорев. Затоа немав намера да легнам со некој тип додека не бидам целосно сигурна дека постои некаква поврзаност којашто и двајцата ќе ја чувствуваме.

Во тој момент бев задоволна од мојот живот. Премногу бев зафатена за нешто повеќе од флертување и тоа ми одговараше. Млада бев. Животот беше пред мене. Се чинеше дека Сузан беше на мисија да ја бакне секоја можна жаба сè додека не го најде недофатливиот принц.

Сузан се врати на масата заедно со типот и со неговите двајца пријатели. Седнаа и се запознаа со нас. За жал, типот што ѝ се допаѓаше, Себ, набрзо го сврте вниманието од неа кон мене. За среќа, еден од неговите другари беше повеќе заинтересиран за Сузан.

Себ беше многу фин. Почна да ми поставува многу прашања за мене, а и јас го направив истото. Се смеевме и муабетевме за секојдневни работи, а момците нè почестија со по уште еден пијалак.

По неколку часа, нашите нови пријатели ни предложија да продолжиме во некоја дискотека. Михаела не беше сигурна дали сака да оди, а јас не сакав да ја оставам. Јас и Сузан отидовме во тоалет да се освежиме додека Михаела размислуваше.

Стоевме покрај мијалниците, стававме руменило и кармин, кога Сузан замислено рече, „Себ е згоден. Има шанса да го прекине твојот сушен период или и на овој ќе му удриш корпа?“

Се намуртив. „Да му удрам корпа?“

Ми упати поглед што велеше, *Божем не знаеш што сакам да кажам.* „Да му удриш корпа. Прекрасната Хана Николс секогаш ги привлекува најзгодните момци,

неколку часа ќе се изнафлертува, но на крај ќе го остави да си оди дома разочаран и без телефонски број“.

„Никому не удирам корпа“, се спротивставив. „Ако не сум заинтересирана, му го покажувам тоа. Само си муабетам со него. Тоа е сè“.

Овој пат погледот што ми го упати беше поглед што редовно го добивав од неа. Со нетрпелив израз на лицето сакаше да ми каже дека не ме разбира. Воопшто. „Што не е во ред со тебе, да му се сневиди? Кога ќе го забораиш минатото и ќе најдеш некој нов?“

Ја занимав главата, преправајќи се дека не знам за што зборува. „Си помислила ли некогаш дека можеби сум среќна? Не е тоа најважно? Да бидеш среќен? Среќна сум. Си ја сакам работата, си го сакам семејството и пријателите. Имам убав живот, Сузан“.

„Да, продолжи да си го велиш тоа“, промрмори.

Почувствував како од лутина ми зовре крвта. „Што ти е тебе вечерва? Ваква си заради Себ? Ти го препуштам“.

Овој пат Сузан ми упати остар поглед. „Мојам да го имам ако сакам, не грижи се“.

„Тогаш што е проблемот?“

„Немој да зборуваш со мене како да сум некој од твоите ученици. Во последно време си многу здодевна“.

Се насмевнав со неверување на насоката која ја доби нашиот разговор. Сузан не беше личност со големо разбирање и често знаеше нервозно да му се пушти некому, но вечерва ми ја истури нејзината злоба мене, а тоа беше нешто што го немаше направено никогаш претходно. „Во моја одбрана, се однесуваш како дете“.

„Нема врска“. Разочарано ги крена рацете, бидејќи секогаш сакаше да драматизира. „Да видиме дали Михаела сака да одиме во дискотека“. Почувствував дека сака да каже уште нешто, но ги притисна усните и набрзина излезе од тоалетот.

На излегување од тоалетот добив порака од Луси, колешка од факултет која ме прашуваше дали сакам да излезам со неа на пијалак. Беше во близина, во еден паб

на Ројал Мајл со неколку пријатели и знаеше дека и јас сум излезена вечерва. И одговорив на пораката, а потоа се упатив кон моите пријатели.

„Михаела одлучи да дојде со нас“, весело рече Сузан, како претходно да не се случило ништо.

Ја ставив раката на рамото на Михаела и им се насмевнав. „Убаво да си поминете. Јас морам да одам“.

Игнорирајќи го негодувањето на Сузан, си отидов напуштајќи ја сета таа драма и прекрасните момци за да го поминам остатокот од ноќта опивајќи се со луѓе на коишто не им беше гајле дали сум сингл или во брак, дали сум слаба или дебела, амбициозна или незаинтересирана. Тие беа излезени за да се опуштат од работата, а и јас сакав да го направам тоа.

Животот беше убав. И не ми требаше некој да ми кажува дека не е, само затоа што тој некој не беше задоволен од сопствениот живот.